



Protokoll

Leidandmed	EAA.2827.1.4
Kaader	142,143
Daatum	22.05.1882
Protokoll number	XV,25
Protokoll teema	17. Määratlemata
Märkused	Protokoll Kerde wabr. wälitseja Baroni herrale ettepanud sel 27m May 1882. Nimi Retsep kui Rätsep.

Kohtumehed			
Eesnimi	Perekonnanimi	Täisnimi	Roll
Andrus	Espak		Peakohtumees
Peet	Püss		Abikohtumees
Willem	Uusmann		Abikohtumees
Gustav	Bransfeld		Kirjutaja

Koos olid, Tallitaja: A. Espak, abimehed: P. Püss ja W. Uusmann seatud kohtupäawa pidamas.

Sel 17m Mayl s.a. Nelipühi esimese Püha õhtu hilja, ligi kell 12 ajal wasta keskööd käis Kerde wabriku walla Polizei Madis Retsep juures ühte noort meest K. Woolens'i otsimas, kes mõne pääwa eest kõrgest auustatud Kerde wabriku Baroni herra käsu peale walla Polizei poolst siit sai ära saadetud, sest et tema wõera walla (Kõrgesaare walla) liige on, ja oma eestlugemisega mis ta siin rahwa majades peab, kus rahwas hulgani koos käiwad, segadust ja tüli tegi. Ka ei ole temal siin mingisugust teenistust. Pealeseda on ta iseennast lugejaks seadnud ja ei ole temal kellegi poolt luba ettelugemisi pidada. Et küll aeg juba hilja oli, ligi keskööd, leidis Polizei et M. Retsepa majas lugemine ikka weel edasi kestab ja rahwas hulgani koos oli. Polizei kutsus majaperemehe M. Retsepa wälja ja küsis, kas K. Woolens tema majas pidi olema? M. Retsep wastas: Ei ole mitte. Ja ometi on K. Woolens just parajast tema majas palwet pidanud.

Sellepeale tuleb M. Retsepa toast wälja üks wõeras noor mees (Liikholmist) pärit, 19 a. wana, kes ka sellsamal õhtul M. Retsep majas hulga rahwa ees ettelugemist pidanud, ja olla öölnud ennast ühe missionäri olewat.

Polizei küsis tema käest, kas temal ka seks luba on, ettelugemisi wõerais paikades pidada? Tema wastas, et temal lubakirjad on, et tema igalpool Eestimaal

wõib ettelugemisi pidada. Kui Polizei seda lubakirja käskis ette näidata, ei olnud temal muud ette näidata kui walla Pass.

Kui Polizei tema ammeti järel küsis, wastas ta, et tema Tallinnast üks missionikooli-õppia on. Kui Polizei öölnud, et Tallinnas missionikooli ei olegi, wastanud tema, et ta ühes teises koolis olnud. Kui Polizei kooli nime järel päris, wastas ta, et tema mitte just koolis pole olnud, waid muidu Privat tunnind wõtnud. Wiimaks rääkis wälka, et temal nõu on Rootsi maale missioni kooli minna.

Et ta Polizeile nende ette waletas, pani Polizei Talle ette, et temal kuidu siin luba ei ole ettelugemisi pidada, olgu siis et meie õpetaja herra temale seks luba annab. Ta lubas Polizei wasto, õpetaja herra käest luba paluda ja mitte enam ilma lubata ettelugemist pidada.

Ometi pidas ta Nelipühi teisel Pühal Jüri Mähle juures jälle ette lugemist, ilma et tall seks õpetaja herra poolt luba oleks olnud.

Täna sai Madis Retsep selle asja pärast kohtu ette kutstud ja tema käest küsitud, miks ta seda wõerast noort meest ja K. Woolens'i (kes siit ära saadeti) omas majas hulga rahwa ees on lasknud ettelugemisi pidada ja nii kaua, kunni kesk ööni? Sest need on jo alles wäga noored ja pole kellegi waimuliku walitsuse poolt ettelugejaks seatud?

M. Retsep wastas: Et K. Woolens Jeesust armastab, seepärast wihkate teie teda! Inimene on pattu tegema siis wana küll, aga Jumala sana kuulutada wäga noor?

Tema on neid seepärast lasknud ettelugeda, et tema teab, et nemad Jeesust armastawad ja Jumala waimust on aetud. Kirikoõpetajad on seda aga õppinud, et see nende ammet on. Kohu pani ette, et enim wõiks jo kirikus ehk kabelis rohkem ettelugemisi pidada, need on ometi õnnistud (pühitsetud) paigad, ja ei wõiks siis segadusi ette tulla. Madis Retsep wastas: Mis on kirik ehk kabel enam pühhitsetud paigad kui minu tuba?

Kohohus küsis: Miks tema Nelipühi esimese Püha õhtul Polizei wasta waletanud, et K. Woolens mitte tema majas ei ole? See peale wastas M. Retsep: olgu selle weikese asjaga kuidas tahab, mis meie sest räägime.

Jüri Mäele astus ette, kelle juures (majas) juba mittu Pühapäawa ettelugemisi on peetud saanud neist kes ennast ise eestlugejaks on seadnud ja kus rahwas tungis koos käib, enamist külarahwas ja sai tema käest küsitud: Kelle lubaga tema rahwast oma majase kokku kogub ja et niisugused ettelugejad ja pole kellegi poolt selle ammeti peale pandud?

J. Mähle wastas: Püha kiri ei keela seda, et keegi Jumala sana ei tohi kuulutada?

Kohus pani temale ette, et igäuhe kohus on ennast seaduse alal heita, nii heasti waimulikus kui ihulikus asjas. J. Mähle wastas: Kirikuõpetajad on selle seaduse teinud, need on ise niisamma inimesed kui teisedki. Niisamma wõib Jumala sana ka igalpool kuulutada. Kirik on inimeste rikkuse pärast ehitud; mida rikkam rahwas seda uhkem kirik. Jeesus kuulutas igal pool. Temal olla see küll üks Pühapäaw waewa teinud kui õpetaja herra neid kirikus kansli pealt Wormsi usulisteks sõimanud.

Jüri Huuk sai ette kutstud, kes Nelipühi esimese Püha õhtul ka M. Retsepa õuepeal oli ja ennast ikka senna ligi toppis kui Polizei M. Retsepaga juttu ajas ja ehk küll Polizei teda kolm kord käskis ära minna, ei läinud tema, wast siis kui M. Retsep teda käskis, siis läks ära.

Kohus küsis J. Huuk käest, miks ta nimetud õhtul Polizei käsku pole kuulnud ja äraläinud?

J. Huuk wastas: Tema tahtnud ka kuulda mis räägitakse.

Kohus tegi otsust: M. Retsep ja J. Mählel sai ette pandud, et nemad sell wiisil mitte enam oma majade sees ettelugemisi ei tohi lasta pidada. Muretsegu omale wabr. Baroni herra poolt tunnistuse et neil luba on oma majade sees hulga rahwale ettelugemisi pidada, ja meie õpetaja herra poolt tunnistuse, et niisugustel ettelugejatel, kes ennast ise eest lugejaks seadnud ja siit wõerad on, luba on ettelugemisi pidada, siis tehku seda edasi aga muidu mitte.

J. Huuk sai kõwasti noomitud, et tema igal ajal ja igalpool Polizei käsku peab kuulma.